

อำนาจทางการเมืองว่าด้วยการจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน
เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในประเทศไทย*
POLITICAL POWER ON BUDGET ALLOCATION
FOR ECONOMICS AND SOCIAL DEVELOPMENT IN THAILAND

พระสมุห์อาคม อาคมธีโร

Phrasamu Arkom Akamadhiro

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: arkom1986@gmail.com

บทคัดย่อ

อำนาจทางการเมือง และการพัฒนาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม มีการจัดสรรงบประมาณแผ่นดินเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่เป้าหมายตามที่ผู้ใช้อำนาจทางการเมืองได้กำหนดไว้ในนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศไปสู่การเป็นประเทศที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์ โดยการที่จะพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามแนวทางของประชาธิปไตยที่เน้นการกระจายอำนาจและทรัพยากร ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงทรัพยากรและสวัสดิการต่าง ๆ ที่รัฐควรจัดสรรมาให้นั้น รัฐต้องปรับเปลี่ยนแนวคิด และมีความมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาทางด้านความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยและคนจน ปัญหาการใช้งบประมาณที่ไม่มีประสิทธิภาพ ปัญหา การแก้ปัญหาสถานะเศรษฐกิจตกต่ำ ระบบรัฐราชการรวมศูนย์ และการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน อำนาจทางการเมือง การจัดสรรงบประมาณ และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม มีความสัมพันธ์กันจนยากที่จะแยกออกจากกันได้ กลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มทหาร กลุ่มข้าราชการ กลุ่มนักการเมือง กลุ่มธุรกิจ กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มประชาชน มีบทบาทสำคัญในการกำหนดงบประมาณรายจ่ายประจำปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอุดมการณ์ของกลุ่มผู้นำทางการเมือง หรือกลุ่มผู้มีอิทธิพลอยู่ในขณะนั้นคือกลุ่มใด การจัดสรรงบประมาณไปสู่กลุ่มของตนเองและพวกพ้องในสัดส่วนที่สูงกว่า กลุ่มอิทธิพลที่มีบทบาทหรือไม่มีบทบาทในการบริหารประเทศ ทั้งนี้ประเทศที่ได้ชื่อว่าเป็นประชาธิปไตยจะเป็นประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อ ระบบเศรษฐกิจมีความเป็นธรรมในการแบ่งสรรปันส่วนผลตอบแทนจากการประกอบการทางเศรษฐกิจ มีความเป็นธรรมในการกำหนดนโยบาย และมีมาตรการทางเศรษฐกิจและการจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยที่เน้นการกระจายอำนาจและทรัพยากรอย่างทั่วถึงกัน

* Received 27 September 2020; Revised 11 October 2020; Accepted 1 November 2020

และสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นภายในประเทศโดยเห็นแก่ประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ

คำสำคัญ : อำนาจทางการเมือง; การจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน; การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

Abstract

This article aims to study the relationship between Political power and economic and social development The budget of the country is allocated as a tool to achieve the goals set by the political power of the people in the economic and social development policy. This is the foundation of the country's development to a completely democratic country. Through economic and social development in line with democratic approaches that emphasize decentralization of power and resources Giving people access to the resources and welfare that the State should allocate the state had to modify the concept. And is committed to solving the problem of inequality between the rich and the poor. Problems of ineffective use of budget; problem solving of economic downturn; Central government system and developing competitiveness. The Political power budget allocation and economic and social development They are closely related to each other that they are difficult to separate. Influence groups include military groups, civil servant groups, Politicians, business groups, academic groups, and public groups. Plays an essential role in determining the annual expenditure budget. Depending on the ideology of the political leaders or the influential group at that time, Budget allocation to one's own and his group in a higher proportion than the influence groups who play a role or do not play a role in the country's governance. However, a country known as a democracy can be fully democratic only if the economic system is fair in allocating returns from financial operations. There is fairness in policymaking. And have economic measures and appropriate budget allocation in line with democratic principles that emphasize the universal distribution of power and resources. and by the situation occurring within the country with the interests of the people as important

Keywords: Political Leaders; Budget allocation; Economics and Social Development

บทนำ

ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ นอกจากทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพแล้ว การจัดสรรงบประมาณแผ่นดินเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยงบประมาณ โดยเฉพาะในสภาวะการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid 19) รัฐบาล จำเป็นจะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการในการจัดสรรงบประมาณที่เน้นการกระตุ้นเศรษฐกิจที่กำลังอยู่ในช่วงวิกฤต (Economics Crisis) จากการที่ประชาชนไม่สามารถประกอบอาชีพและจับจ่ายใช้สอยได้ตามปกติ มากกว่าการจัดสรรงบประมาณที่เน้นไปทางสร้างความมั่นคงทางทหาร เช่น การซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ ในขณะที่ประเทศไม่ได้อยู่สภาวะสงคราม หรือ การตั้งงบประมาณด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในระดับสูง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาวะการณ์ที่ประชาชนทั่วโลกไม่สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ตามปกติ เหล่านี้เป็นสิ่งที่รัฐบาลหรือผู้นำทางการเมือง ต้องคำนึงถึงและต้องมีความชาญฉลาดในการจัดสรรงบประมาณ แต่ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับอุดมการณ์ในทางการเมืองของผู้นำในประเทศนั้น ๆ ด้วยว่าจะให้ความสำคัญกับสิ่งใดมากกว่าระหว่างคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนหรือเพียงแค่ต้องการรักษาอำนาจหรือปกป้องผลประโยชน์ของพวกพ้องในการเข้าถึงแหล่งทรัพยากร ที่ดิน แรงงาน ทุน และผู้ประกอบการ ดังที่ Acemoglu และ Robinson ได้กล่าวว่า สถาบันทางการเมืองมีผลกระทบต่อกระตุ้นการพัฒนาเศรษฐกิจสถาบันทางการเมืองอาจกระตุ้นการพัฒนาเศรษฐกิจหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สถาบันการเมืองแบบเผด็จการมีแนวโน้มที่จะเป็นอุปสรรคต่อการขยายตัวของการลงทุนภาครัฐและเอกชน เนื่องจากรัฐบาลเผด็จการมักไม่คำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลในทรัพย์สิน (Private Property Rights) การกระจายอำนาจทรัพยากร อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (ธนพันธ์ ไส่ประกอบทรัพย์, 2559) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ และกระตุ้นการเจริญเติบโต งบประมาณของการบริการสาธารณสุข การศึกษา และการพัฒนาแรงงานในประเทศประชาธิปไตยที่พัฒนาแล้ว มีขนาดสูงกว่าประเทศประชาธิปไตยที่กำลังพัฒนาและประเทศที่ปกครองด้วยระบอบเผด็จการ เมื่อรัฐบาลไม่ใส่ใจที่จะพัฒนาปัจจัยพื้นฐานเหล่านี้ ทุนเอกชนจะไม่มีแรงจูงใจที่ลงทุนและถ่ายทอดเทคโนโลยี เนื่องจากต้องลงทุนโครงสร้างพื้นฐานสูงเกินไป

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่เป็นประชาธิปไตย นักวิชาการหลายท่านก็เห็นพ้องกันว่าประชาธิปไตยมีสหพันธ์ในทางบวกกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และประชาธิปไตยกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ก็เป็นองค์ประกอบที่จำเป็นและไม่สามารถแยกออกจากกันได้ (indispensable) เนื่องจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจจะช่วยสร้างความเข้มแข็งให้กับ

ประชาธิปไตย และจะก่อให้เกิดกระบวนการที่นำไปสู่การสร้างความก้าวหน้า และการยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้คนในสังคม (Insulza Jose M., 1989) ดังเช่นการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศเกาหลีใต้การพัฒนาเศรษฐกิจของเกาหลีใต้ที่มีอัตราการขยายตัวอยู่ในเกณฑ์สูงดังกล่าว ถือได้ว่ามีส่วนเกื้อหนุนในกระบวนการความเป็นประชาธิปไตยเพราะผลของการพัฒนาทำให้เกิดกลุ่มบุคคลในหลากหลายอาชีพ และเกิดการรวมตัวเป็นประชาสังคม เพื่อเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ทั้งเพื่อประโยชน์ต่อสมาชิกกลุ่มและส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับข้อสังเกตที่ว่าความเติบโตและความเข้มแข็งของพลังต่างๆ ในสังคม นับว่ามีส่วนทำให้สมรรถนะของรัฐในการแทรกแซงสังคมและการเมืองลดลง และรัฐเองจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการและท่าที ในกรณีของเกาหลีใต้ ต้องถือเป็นการยืนยันยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและกระบวนการเป็นอุตสาหกรรม ที่สภาพเงื่อนไขด้านสังคมและเศรษฐกิจ เกื้อหนุนต่อประชาธิปไตยที่จะวิวัฒนาการและเติบโตอย่างมั่นคง (Ahn Chung Si, 1997) โดยเกาหลีใต้ให้ความสำคัญกับ การวางรากฐานพัฒนาทักษะแรงงาน พัฒนาการค้าขายกับต่างประเทศ ส่งเสริมงานวิจัย และสร้างภายในประเทศให้แข็งแกร่ง รวมทั้งการต่อยอดเทคโนโลยีสู่โลกอนาคต (Billion Mindset Team, 2561)

เป็นที่แน่นอนว่าอำนาจทางการเมือง มีส่วนสำคัญในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะการจัดสรรงบประมาณซึ่งโดยหลักการแล้วการจัดสรรงบประมาณต้องเป็นการจัดสรรงบประมาณต้องเป็นกลไกที่ใช้แก้ปัญหาหลักของประเทศ ซึ่งปัญหาหลักของประเทศไทย คือ ความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยกับคนจนสถานะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ การใช้งบประมาณไม่มีประสิทธิภาพ ระบบรัฐราชการรวมศูนย์ และขีดความสามารถทางการแข่งขันที่ลดลง (ธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ, 2563) แต่ตามประวัติศาสตร์การจัดสรรงบประมาณของประเทศไทย ส่วนใหญ่จะไปเพื่อการสร้างความมั่นคงทางทหารสาเหตุเป็นเพราะว่าการเมืองไทย ตกอยู่ในวังวนของรัฐประหารกับประชาธิปไตยครึ่งใบ หรือค่อนข้างส่วนใหญ่มาโดยตลอด ซึ่งตามปกติการจัดเตรียมงบประมาณจะประกอบด้วย กลุ่มผู้มีอำนาจทางการเมือง ต่าง ๆ เข้ามีปฏิสัมพันธ์และบทบาทร่วมกันในการจัดเตรียมงบประมาณทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจ ระหว่างกลุ่มนักการเมือง กลุ่มทหาร กลุ่มข้าราชการสำนักงานงบประมาณ กระทรวงการคลัง และหน่วยราชการต่าง ๆ กลุ่มนักธุรกิจ กลุ่มนักวิชาการ ฯลฯ กลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ เหล่านี้ เข้ามามีบทบาทก่อให้เกิดผลกระทบต่อดิจิทัลและปริมาณเงินงบประมาณที่จะใช้จ่ายในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ด้านความมั่นคง โดยที่ประชาชนส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นผู้เสียภาษีมักจะไม่ค่อยมีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วม อำนาจในการจัดสรรงบประมาณจึงตกเป็นของผู้ที่ครองอำนาจทางการเมืองอยู่ในขณะนั้น

แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจทางการเมือง

“การยึดอำนาจ คือ รัฐประหารซึ่งอำนาจจากผู้ปกครองอำนาจ กระทำได้โดยง่าย ยึดกุมหัวใจราษฎร กระทำได้ยากกว่า แต่มั่นคงกว่า” (สุมาลี) ในทางวิชาการสาขาสังคมวิทยา การเมืองและรัฐศาสตร์ถือว่า อำนาจเป็นแนวความคิดหลักอย่างหนึ่ง ที่มีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจเรื่องของการเมือง ทั้งในแง่การเสนอมาตรการเพื่อให้ได้แนวปฏิบัติที่ดีทางการเมือง ที่เรียกว่า “การศึกษาเชิงบรรทัดฐาน” (Normative) หรือในแง่การสร้างทำความเข้าใจ ปรากฏการณ์ตามที่เกิดขึ้นจริงทางการเมือง ที่เรียกว่า “การศึกษาเชิงประจักษ์” (Empirical) (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2542)

แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจ

อำนาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติของมนุษย์ที่เป็นสัตว์สังคม ซึ่งสังคมเกิดจากความสัมพันธ์และเชื่อมโยงระหว่างบุคคล อำนาจจะแสดงออกอย่างเห็นได้ชัดเมื่อมีความสัมพันธ์กันในระหว่างกลุ่มหรือองค์กร โดยแนวความคิดของมาร์กซิสต์เชื่อว่า ผู้ที่มีอำนาจคือ ผู้ที่มีทรัพยากรทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีโอกาสควบคุมเหนือปัจจัยการผลิต แนวความคิดนี้ขัดแย้งกับ Bierstedt ที่เห็นว่า อำนาจที่แท้จริงแล้วขึ้นอยู่กับจำนวนผู้สนับสนุน (Numbers) การจัดองค์การ (Organization) และการมีทรัพยากรต่าง ๆ อย่างเช่น เงิน (Money) ความน่าเชื่อถือ (Credit) ทรัพย์สินสมบัติ (Property) ความรู้ (Knowledge) ทักษะความเชี่ยวชาญ (Skills) ชีตความสามารถ (Competence) ความฉลาดหลักแหลม (Cunning) ความมีไหวพริบ (Acumen) (พรอัมรินทร์ พรหมเกิด, 2556) มากกว่าการมีอำนาจทางเศรษฐกิจ หรือการควบคุมปัจจัยการผลิตเพียงอย่างเดียว

Arnold K. Sherman & Aliza Kolker กล่าวว่า อำนาจเป็น แนวความคิดที่มีการโต้แย้งหรือถกเถียงกันได้ (Contested) ตลอดเวลา ความหมายของคำว่า อำนาจนั้น ขึ้นอยู่กับค่านิยม (Values) และข้อสมมติ (assumptions) ที่อยู่ก่อนหน้านี้แล้วของผู้ศึกษานั้น ๆ โดยทั่วไปเขาเห็นว่า ข้อถกเถียงในทางสังคมวิทยาการเมืองและรัฐศาสตร์ มักให้ความสนใจในเรื่องเกี่ยวกับลักษณะหรือธรรมชาติของอำนาจการกระจายหรือการกระจุกตัวของอำนาจว่า “เป็นเรื่องความสามารถในการทำให้คนอื่นทำตามที่เราต้องการได้ โดยไม่คำนึงถึงว่าเป็นความต้องการของเขาหรือไม่” (Sherman Arnold K. & Kolker A., 1997)

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ ได้กล่าวถึง อำนาจในมุมมอง ของผู้ที่กำหนดกฎระเบียบ กล่าวคือ ผู้กำหนดกฎระเบียบของสังคมจะต้องเป็นผู้มีอำนาจเหนือผู้อื่นทั้งในการกำหนดกฎระเบียบและอำนาจในการลงโทษผู้ละเมิดกฎระเบียบและอำนาจในการลงโทษผู้ละเมิดกฎระเบียบที่ตนบัญญัติขึ้น เช่น ในยุคสมัยการเริ่มต้นของสังคมมนุษย์ บุคคลที่มีคุณสมบัติ ดังกล่าว จะถูกยกย่องให้หัวหน้าเผ่าชน ทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองที่มีอำนาจสูงสุดของเผ่าชน (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์, 2554)

วอร์เรน อธิบายว่า อำนาจ คือ ความสามารถที่มีอิทธิพลเหนือการตัดสินใจสามารถควบคุมชะตาชีวิตของคนอื่น ๆ ได้ โดยผู้มีพลังอำนาจ สร้างความชอบธรรมในการใช้อำนาจด้วยการบังคับหรือแสดงให้เห็นว่า การใช้อำนาจนั้นเป็นไปอย่างสมเหตุสมผล (Carol A.B.Warren, 1970)

มิเชล พูโกต์ ได้แสดงทัศนะในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจไว้ว่า อำนาจไม่ใช่เรื่องของความรุนแรง หรือความเห็นพ้องต้องกันเสมอไป แต่อำนาจเป็นเรื่องการกระทำ และการใช้อำนาจที่สำคัญ คือ การสร้างโอกาส/ความเป็นไปได้ให้เกิดการกระทำบางอย่างขึ้น (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2557)

กล่าวโดยรวมแล้ว อำนาจ คือ ความสามารถในการควบคุมสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะการควบคุมบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ให้กระทำการหรือไม่ทำการอย่างใดอย่างหนึ่งที่อาจเป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วมหรือประโยชน์เฉพาะตน

แนวคิดเกี่ยวกับการเมือง

“มนุษย์เป็นสัตว์สังคม” คำนี้ อริสโตเติล อธิบายว่า มนุษย์เป็นสัตว์ทางสังคมและการเมืองที่ต้องการอยู่ร่วมกันในสังคม เขากล่าวว่า “มนุษย์จะไม่สามารถมีชีวิตที่ได้หากอยู่ตามลำพัง เพราะศักยภาพของมนุษย์นั้นจะพัฒนาไปสู่ความสมบูรณ์ได้ ก็ต่อเมื่อมนุษย์ในสังคมที่มีรัฐ กฎหมายและความยุติธรรม การที่มนุษย์เป็นสัตว์การเมือง (Political animals) ชอบอยู่ร่วมกับคนอื่นก็เพื่อจะได้ทำความดีกับคนอื่นได้” (จรรยา สุภาพ, 2514) ซึ่งโดยธรรมชาติของมนุษย์ตามทัศนะของโทมัส ฮอบส์ มีความเห็นแก่ตัว กักขะ โอ้อวด แข่งขัน ชิงดี ชิงเด่น ไม่มีที่สิ้นสุด เอาแต่ใจตน น่าสมเพช แต่ถ้าพบกับความทุกข์ยาก มนุษย์ก็จะลดความเห็นแก่ตัวลง กล่าวอีกนัยหนึ่ง มนุษย์ มีความเป็นปัจเจกบุคคล มีเจตจำนงเป็นของตนเอง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมี กฎระเบียบ กฎเกณฑ์ หรือ ผู้นำที่คุณสมบัติ เพื่อควบคุมความต้องการที่ไม่มีที่สิ้นสุดเพื่อให้สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และลดการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ นักสังคมวิทยาอย่าง Talcott Parsons ว่า “การเมืองเป็นเรื่องของความสามารถในการระดมทรัพยากรของสังคม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสังคมตามพันธสัญญาที่ได้ตั้งไว้” (พรอัมรินทร์ พรหมเกิด, 2556)

Nicos Poulantzas นักคิดฝ่ายซ้าย มีความเห็นที่แตกต่างออกไปค่อนข้างมาก โดยเขาเห็นว่า “การเมืองเป็นเรื่องความสามารถของชนชั้นหนึ่ง ในการตระหนักถึงผลประโยชน์เฉพาะของพวกเขาเอง” (Poulantzas N., 1978)

David Easton ให้นิยามการเมืองที่เป็นที่กล่าวถึงกันอย่างมากกว่า เป็นเรื่องของ “การจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าในสังคมที่เกี่ยวข้องข้องกับการใช้อำนาจ” (The authoritative allocation of value) (Easton David, 1979)

Andrew Heywood ให้ความหมายคำว่า “การเมือง” ไว้ 2 ประการ ประการแรก หมายถึง กิจกรรมที่ประชาชนได้สร้างหรือจัดทำขึ้น แล้วมีการปกปักรักษาและมีการแก้ไขทำให้ถูกต้อง โดยเฉพาะในเรื่องกฎหมายที่นำมาใช้เป็นการทั่วไปอันเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของพวกเขา ประการที่สอง การเมืองแท้จริงแล้ว คือ กิจกรรมที่ไม่มีอะไรมากไปกว่าที่มนุษย์ มีความพยายามที่ปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนเองรวมถึงความต้องการที่จะสร้างสังคมที่ดี (Haywood A., 2007)

กล่าวโดยสรุปแล้ว การเมือง คือ จัดระเบียบสังคม โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของสังคม โดยการใช้ศิลปะในการปกครอง ทั้งการประนีประนอม การยอมรับความคิดเห็น การเคารพในสิทธิเสรีภาพ และการกระจายอำนาจและทรัพยากรด้วยเสมอภาค ยุติธรรม

อำนาจทางการเมือง

หลังจากการศึกษาแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับอำนาจและการเมือง พบว่า อำนาจและการเมืองมีความเชื่อมโยงทั้งในมิติด้านสังคม กฎหมาย และด้านเศรษฐกิจ จากการศึกษาพบว่า แท้จริงแล้วการเมืองเป็นเรื่องของการแสวงหาอำนาจ แต่การแสวงหาอำนาจนั้นจะเป็นไปเพื่อประโยชน์ด้วยส่วนร่วมหรือส่วนตนนั้นขึ้นอยู่กับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้มีอำนาจ

เมื่อการเมืองเป็นเรื่องของอำนาจ มันจึงแทรกตัวผสมผสานอยู่ในชีวิตประจำวันทุกกิจกรรมของมนุษย์ ตามทัศนะทางสังคมวิทยาจึงเห็นว่า ถ้าไม่มีสังคมหรือไม่มีการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน อำนาจหรือเรื่องราวทางการเมืองก็ไม่มีอาจมีได้ จึงเห็นว่าการเมืองตามนัยนี้จึงไม่ใช่เป็นเรื่องของประเทศ พรรคการเมือง รัฐบาล รัฐสภา นักการเมืองหรือข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ฯลฯ แต่เพียงอย่างเดียว หากแต่การเมือง ยังเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับอำนาจ ที่แผ่กระจายอยู่ในชีวิตประจำวันของคนเรา และเป็นเรื่องทางสังคมอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้คนทั่วไปเช่นเดียวกับ เรื่อง เศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ฯ กล่าวคือ อำนาจทางการเมืองนั้น ต้องได้รับความยินยอมจากหมู่ชนที่พร้อมจะปฏิบัติตาม ดังเช่น ออกกฎหมายและนโยบายของนครกรีกโบราณซึ่งไม่ได้เกิดขึ้นในราชวังของผู้มีอำนาจ แต่เกิดจากการถกเถียงระหว่างพลเมืองที่เท่าเทียมกันใน เวที (agora) ซึ่งเป็นตลาดที่ใช้เป็นสังเวียนการเมืองด้วย (กษิรชีพเป็นสุข, 2559)

อริสโตเติล (Aristotle) ยังได้กล่าวว่า อำนาจทางการเมืองเป็นเรื่องเกี่ยวกับระบบการปกครองต่าง ๆ ที่ดีเป็นระบบการปกครองต่าง ๆ ที่ดี โดยแบ่งตามจำนวนผู้ที่เข้าไปมีอำนาจทางการเมืองและจุดประสงค์แห่งการปกครอง ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของแต่ละสังคม และการอ้างอิงสิทธิในการมีอำนาจทางการเมือง ในระบบเหล่านี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ทำให้ใครเป็นฝ่ายปกครอง ดังนั้น การปกครองที่ดีในแนวคิดของอริสโตเติล คือ การปกครองที่ยึดหลักกฎหมายมากกว่าบุคคล และความเป็นปึกแผ่นโดยชนชั้นกลาง เพื่อป้องกันมิให้มีการโน้มเอียงไปทางชนชั้นใดชนชั้นหนึ่ง (Ernest Barker, 1945)

ฉะนั้น อำนาจทางการเมือง ควรเป็นการสร้างสิทธิในระเบียบแบบแผนทางสังคม เพื่อกำหนดนโยบาย เพื่อการวินิจฉัยคดีต่าง ๆ ของผู้พิพากษา และเพื่อยุติข้อโต้แย้งทั้งปวง ยิ่งกว่านั้นยังเพื่อการแสดงเป็นผู้นำหรือนำบุคคลอื่น การพูดถึงอำนาจทางการเมืองนี้ต่างกับ อำนาจ เพราะอำนาจโดยตัวของมันเองแล้ว ไม่มีความชอบธรรม, ไม่มีอำนาจที่ได้รับมอบหมาย และ ปราศจากองค์กร แม้แต่พระราชย์ที่แข็งแกร่งที่สุดก็ไม่สามารถทนอยู่ใต้อำนาจได้นาน ถ้าเขาไม่สามารถแสวงอำนาจทางการเมืองอันชอบธรรมได้ นอกจากนี้ แมคอีเวอร์ ได้กล่าวว่า อำนาจทางการเมืองในความหมายที่ค่อนข้างจำกัด หมายถึงการมีสิทธิในการตัดสินใจและการรักษาระเบียบแบบแผนนั้นให้แพร่กระจายไปในระบบการเมือง ในความหมายนี้ อำนาจทางการเมืองไม่ได้แสดงออกมาในรูปของการมีสิทธิของเอกชน แต่แสดงออกมาโดยมีความชอบธรรมในสิทธิที่จะกระทำการดังกล่าว เพื่อจุดมุ่งหมายของสังคม ระบบการเมืองในขณะนี้มีความสัมพันธ์กับพื้นฐานทางระเบียบแบบแผนของชุมชน ในที่นี้ อำนาจทางการเมืองก็มีพื้นฐานเช่นเดียวกับระเบียบแบบแผน แต่มีคำถามขึ้นมาว่า อะไรและใครจะมีอำนาจทางการเมืองมา คำจูนพื้นฐานทางระเบียบแบบแผนทางสังคมอันนี้ เพราะในบางขณะก็ต่ออยู่แก่หัวหน้าชุมชนหรือกลุ่มผู้มีอายุของชาวบ้าน ซึ่งไม่ใช่กฎหมายเลย แต่ในบางขณะก็ปราศจากหัวหน้าชุมชนหรือผู้พิพากษาสิ่งที่เป็นฐานอำนาจทางการเมือง คือ ระเบียบแบบแผนของชุมชนที่ได้จากการปฏิบัติต่อเนื่องมานั่นเอง สิ่งนี้เราอาจพบได้ในระบอบประชาธิปไตยสมัยใหม่ กล่าวคือ อำนาจทางการเมืองของรัฐบาลหรือของสภาผู้แทนราษฎร และของประธานาธิบดีอาจถูกจำกัดลงด้วยการตัดสินใจของมติมหาชน (R.M. Maciver, 1949)

ความเชื่อมโยงของ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

การเมืองนอกจากเป็นการใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการปกครอง รวมทั้งการแสวงหาอำนาจและผลประโยชน์แล้ว การเมืองยังเป็นวิถีทางนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต ดังจะเห็นได้จากพรรคการเมือง มักจะชูนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอันเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนสาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะการเมืองเป็นตัวแปรสำคัญในการกำหนดนโยบายสาธารณะ (Public Policy) เพื่อให้กลุ่มคนต่าง ๆ ที่อยู่ร่วมกันในสังคมสามารถเข้าถึงโอกาสต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ผลประโยชน์และความต้องการด้านปัจจัย 4 (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2557) กล่าวอีกนัยหนึ่ง ระบบการเมืองที่ดีจะช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงทุน ความเสมอภาค ความเท่าเทียม และการดำรงอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีของกลุ่มคนต่าง ๆ ดังที่ Heywood ได้นิยามคำว่า การเมืองในมิติของการกระจายทรัพยากร (Politics as power and the distribution of resources) จากคำนิยามนี้แสดงให้เห็นว่ามนุษย์ทุกคนทุกคนมีความต้องการและเจตจำนงค์เป็นของตัวเองซึ่งจะนำมาสู่ความขัดแย้ง การเมืองจึงเป็นเครื่องในการจัดการความขัดแย้งในด้านต่าง ๆ ของประชากรที่อาศัยอยู่ในรัฐหรือชุมชน

ด้วยการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่ไม่มีที่สิ้นสุด (Haywood A., 2007)

จากการศึกษาพบว่า ประเทศที่มีระบบการเมืองที่ดีสามารถเปลี่ยนไปสู่ประชาธิปไตยได้สำเร็จนั้น โดยส่วนใหญ่แล้วต่างมีระดับการพัฒนาเศรษฐกิจที่อยู่ในเกณฑ์ดีทั้งสิ้น (ศุภพิชญ์ มวลตะคุ, 2563) อีกทั้งแนวคิดการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ก็สอดคล้องไปในทำนองเดียวกันดังที่พระองค์ทรงตรัสว่า **“ต้องแก้ปัญหาปากท้องก่อน ทำให้คนหายจนเมื่อไรประชาธิปไตยก็จะงอกงาม”** นอกจากนี้มีนักวิชาการหลายท่านที่สนับสนุนแนวคิด รากฐานทางเศรษฐกิจที่ดีจะนำไปสู่ประชาธิปไตยที่ยั่งยืน Przeworski and Limongi อธิบายว่า ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมักจะควบคู่ไปกับสถาบันทางการเมืองที่เป็นประชาธิปไตย (Przeworski, A. & Limongi, F., 1993) ในทัศนะของ Przeworski และ Limongi ประชาธิปไตยในตัวของมันเองไม่ได้สร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ลักษณะของสถาบันบางประการในระบบประชาธิปไตยที่เอื้อต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจ เพราะประชาชนมีส่วนร่วมในการะบวนการตัดสินใจผ่านกระบวนการเลือกตั้ง การเลือกตั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนได้สรรหาผู้ที่มีความสามารถในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจและปฏิเสธไม่สนับสนุนผู้นำทางการเมืองที่ทำให้เศรษฐกิจของประเทศตกต่ำ อีกทั้ง ค่านิยมของระบอบประชาธิปไตย คือ การเคารพในสิทธิของทรัพย์สินส่วนบุคคล (Private Property Rights) รัฐบาลประชาธิปไตยที่พัฒนาแล้วมักจะไม่แทรกแซงและยึดครองทรัพย์สินของผู้ประกอบการเอกชน (Exporting) ทำให้เอกชนมีแรงจูงใจที่จะขยายการลงทุน

แนวคิดการพัฒนาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม มีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออกระบบเศรษฐกิจที่ดีจะช่วยเกื้อหนุนและเป็นปัจจัยให้ระบบสังคมเคลื่อนไหวอย่างราบรื่น ในขณะที่ ระบบสังคมที่ดีก็จะเกื้อหนุนให้ระบบการเมืองและการปกครองดำเนินต่อไปได้ การพัฒนาเศรษฐกิจจะเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมดั้งเดิมไปสู่สังคมที่ทันสมัย และสนองตอบความต้องการของคนในสังคมได้ โดยอาศัย ระบบการเมืองเป็นตัวกำหนด กฎหมาย ระเบียบสังคม นโยบาย แผนงาน หรือ โครงการต่าง ๆ อันเป็นอำนาจสูงสุดของรัฐที่ได้กระทำทั้งให้คุณให้โทษ ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

การพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ตามแนวภูมิตันตสูตร

ใน ภูมิตันตสูตร พราหมณ์ ได้ชี้แนะแนวทางในการเอื้ออำนวยประโยชน์สุขแก่ พระเจ้า มหาวชิตราช ในมิติของการพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคม มากกว่าการ บูชายัญต่อพระผู้เป็นเจ้า ด้วยการบวงสรวงอันนวยอนและบูชายัญเทพเจ้าเหล่านั้น ซึ่งถือว่าเป็นการแก้ปัญหาที่ไม่ถูกจุด พราหมณ์จึงได้เสนอนโยบายเชิงรัฐประศาสนศาสตร์ ควบคู่ไปกับนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนา เศรษฐกิจ (พระมหาพรหม ธรรมาโส, 2557)

ประการแรก การพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชนชั้นรากหญ้า โดยการพระราชทานพันธุ์พืช และอาหารให้แก่พลเมืองผู้มีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบเกษตรกรรม และการเลี้ยงปศุสัตว์ เพื่อให้เกษตรกรนั้นไม่ต้องเดือดร้อนเรื่องต้นทุนทางสินค้า หรือต้นทุนในการซื้อวัตถุดิบจากแคว้นอื่นมากจนเกินไป

ประการที่สอง การพัฒนาเศรษฐกิจในระดับกลาง และระดับสูง โดยการสนับสนุนต้นทุน ทางการผลิต หรือต้นทุนทางการเงินให้แก่ธุรกิจขนาดกลาง อันเป็นธุรกิจ เชิงพาณิชย์ที่คอยรับซื้อสินค้าทางการเกษตรจากเกษตรกรจากการเกษตรกรไปขายในแคว้นอื่น ๆ หรือ ภายในแคว้นของพระองค์

ประการที่สาม การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่คณะผู้บริหารราชการแผ่นดินซึ่งการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยข้าราชการเป็นมันสมอง และผลักดันนโยบายต่าง ๆ ให้สัมฤทธิ์ผลเป็น รูปธรรม ดังนั้น การพระราชทานอาหาร และเพิ่มเงินเดือนให้แก่ราชการนั้นจึงถือได้ว่าเป็นมาตรการในการสร้างแรงจูงใจได้อย่างดีที่สุด

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ตามแนวภูทันทสสูตรเน้นการพัฒนาตั้งแต่ระดับรากหญ้า ไปจนถึงชนชั้นนำ หรือชนชั้นปกครอง โดยเป้าหมาย ในการขจัดความยากจน ปัญหาอาชญากรรม และการคอร์รัปชัน

การพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ตามแนวคิดของ Samual P. Huntington และ Seymour M. Lipset

ดังที่ทราบกันดีว่า การเมืองเป็นเรื่องการกำหนดทิศทางการบริหารประเทศ ซึ่งจำเป็นจะต้องมีความสอดคล้องกันทุกภาคส่วนทั้ง ด้านเศรษฐกิจที่ต้องสอดคล้องกันทั้ง เศรษฐกิจของโลก ประเทศ ภูมิภาค จังหวัด ท้องถิ่น ชุมชน หมู่บ้าน และครัวเรือน เพื่อให้สังคมโดยรวมมีความสงบเรียบร้อยซึ่งจะส่งผลสะท้อนกลับทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากเหตุผลดังต่อไปนี้ (বারัคคี่ อูรธณโณ, 2543)

ประการแรก การพัฒนาเศรษฐกิจจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม กล่าวคือ ก่อให้เกิดชนชั้นกลางที่มีจำนวนมากพอ อันจะเป็นฐานสำคัญของ ประชาธิปไตย ในประเด็นนี้ Aristotle ก็เคยยืนยันให้เห็นว่า รัฐที่ดีที่สุดต้องมีรากฐานของสังคมที่เป็นคนชั้นกลาง (Middle Class) อยู่เป็นจำนวนมาก จะทำให้รัฐนั้นมีรากฐานที่มั่นคง Aristotle ยังกล่าวว่า “ชนชั้นกลางนั้นน่าที่จะไม่ใช้พวกขาดกลัวการปกครอง หรือความมั่งคั่งใหญ่โตสูงเกินไปในทางการปกครอง ซึ่งทั้งสองสิ่งนี้ล้วนส่งผลร้ายต่อรัฐ ฉะนั้น จึงนับว่าเป็นโชคดีที่สุดของรัฐแล้ว ที่มีประชาชนซึ่งมีทรัพย์สินระดับปานกลางและพอเพียงอยู่” (พรอัมรินทร์ พรหมเกิด, 2556)

ประการที่สอง การพัฒนาทางเศรษฐกิจ จะก่อให้เกิดค่านิยมทางการเมืองแบบใหม่ เช่น ความสำคัญกับสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล การให้โอกาสในการแสวงหาทางเลือกใหม่ ๆ ใน

ชีวิต การที่ปัจเจกชนแต่ละคนมีอิสระเป็นเอกเทศไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น เป็นต้น ซึ่งค่านิยมเหล่านี้มีส่วนช่วยสนับสนุนประชาธิปไตยทั้งสิ้น

ประการที่สาม การพัฒนาเศรษฐกิจ จะทำให้คนในสังคมมีระดับการศึกษาสูงขึ้น เมื่อพลเมืองแต่ละคนมีการศึกษาดีขึ้น จะทำให้เกิดการรับรู้ ตระหนัก และตื่นตัว ในเรื่องสิทธิเสรีภาพ และเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น และยิ่งคนชนชั้นกลางสามารถพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้ด้วยแล้ว จะยิ่งทำให้พลเมืองเหล่านี้ไม่ยอมให้สังคมปิดหูปิดตา ไม่ยอมให้ผู้ปกครองทำอะไรตามใจชอบโดยไม่ฟังเสียงของตน และคนเหล่านี้ก็จะมี วิธีปกป้องสิทธิของตนในกระบวนการทางการเมืองมากขึ้น

ประการที่สี่ การพัฒนาที่นำไปสู่ความมั่งคั่งและร่ำรวย จะทำให้ภาคธุรกิจเอกชนมีทรัพยากรมากพอที่จะเป็นอิสระจากรัฐ ยิ่งเป็นสังคมที่มีคนชั้นกลางเป็นฝ่ายที่มีจำนวนมากที่สุดในสังคม คนเหล่านี้จะรวมตัวกันเป็นประชาสังคม (Civil Society) ที่เข้มแข็ง สามารถต้านอำนาจกับทั้งของรัฐและธุรกิจขนาดใหญ่ได้ อันจะนำไปสู่ประโยชน์สุดท้ายของการพัฒนาก็คือ การพัฒนาเศรษฐกิจระบบเปิด ซึ่งจะทำให้สังคมเชื่อมโยงกันกับสังคมระหว่างประเทศ แล้วทำให้เกิดการหมุนเวียนของข้อมูลข่าวสาร และการลงทุนแบบเปิด และทำให้การปกครองและการตัดสินใจแบบปิดของผู้มีอำนาจรัฐทำไม่ได้หรือทำได้ยากขึ้น

จากการศึกษาแนวคิดของ Samuel P. Huntington และ Seymour M. Lipset พบว่า การพัฒนาที่ก่อให้เกิดความมั่งคั่ง ยิ่งย่น เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ การศึกษาของคนในชาติ มากกว่าความมั่นคงทางการเมืองนั้นจะก่อให้เกิด ความเป็นประชาธิปไตยที่มั่นคงถาวร เพราะประชาธิปไตยเกิดจากชนชั้นกลาง ที่มีความเป็นปัจเจกชนสูง มีสิทธิเสรีภาพในการแสดงทางการเมือง

อิทธิพลทางการเมืองที่ผลต่อการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในประเทศไทย

ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม นอกจากกระบวนการเมืองที่มีประสิทธิภาพ สามารถกระจายอำนาจและทรัพยากรได้อย่างทั่วถึงแล้ว งบประมาณเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม งบประมาณเป็นเหมือนเครื่องมือที่จำเป็นจะต้องจ่ายเงินเพื่อการลงทุนด้านปัจจัยพื้นฐาน เช่น การชลประทาน พลังงาน คมนาคม ฯลฯ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมในการที่จะทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี อีกทั้งรัฐบาลถือเป็นผู้ใช้จ่ายรายใหญ่และเป็นลูกค้ารายใหญ่ของธุรกิจเอกชน ดังนั้นการใช้จ่ายของรัฐบาลจึงมีผลทำให้เศรษฐกิจขยายตัวหรือหดตัว การใช้จ่ายของรัฐบาลต้องทำให้เกิดดุลยภาพทางเศรษฐกิจและการเพิ่มรายได้ของประชาชน

ในสภาวะการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด 19 (COVID 19) ในประเทศไทย ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.2562 จนถึงปัจจุบันส่งผลกระทบกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของไทยอย่างมาก ด้านเศรษฐกิจ การจัดเก็บรายได้ของรัฐบาล ซึ่งส่งผลกระทบหนักในภาคการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวต่างประเทศยุติการเดินทางแทบทั้งหมดตั้งแต่เดือนมีนาคม 2563 ด้านสังคมซึ่งมีผลจากสภาพเศรษฐกิจ ที่เกิดจากการเลิกจ้าง การสั่งพักงาน หรือการลดชั่วโมงการทำงาน ทำให้เกิดเป็นปัญหาความยากจน (องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย, 2563)

เมื่องบประมาณและทรัพยากรของประเทศมีอยู่อย่างจำกัด ความพยายามที่จะจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุดต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศ และความอยู่ดีกินดีของประชาชน ซึ่งโดยปกติการจัดเตรียมงบประมาณจะประกอบด้วย กลุ่มคนหรือกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ เข้ามามีปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจ ระหว่างกลุ่มนักการเมือง กลุ่มทหาร กลุ่มข้าราชการ เป็นต้น เหล่านี้เข้ามามีบทบาทต่อทิศทางและปริมาณ เงินงบประมาณที่จะใช้จ่ายในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ด้านการมั่นคง โดยที่ประชาชนซึ่งเป็นคนกลุ่มใหญ่ของประเทศมักจะไม่มีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ ในการจัดเตรียมงบประมาณของประเทศแต่ประการใด นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สาเหตุเป็นเพราะการเมืองของไทยตกอยู่ในวังวนของรัฐประหารกับประชาธิปไตยครั้งใด หรือค่อนข้างส่วนใหญ่มาโดยตลอด ทำให้ได้ผู้นำที่ขาดความรู้ความสามารถเนื่องจากประชาชนไม่มีสิทธิเลือกผู้นำ หรือถูกกลไกอำนาจรัฐและอำนาจทางทหาร เขียนกติกาให้ตัวเองได้เปรียบโดยไม่ฟังเสียงประชาชน (วนิดา สัจพันโรจน์, 2550)

ในสมัยรัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรี (พ.ศ. 2502 - 2516)

หลังจากที่จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ (กลุ่มทหาร) ได้ปฏิวัติยึดอำนาจการปกครองประเทศ และเข้าดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรีในปี พ.ศ.2502 ได้ทำตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทางด้านบริหารจากประเทศสหรัฐอเมริกาโดยให้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการงบประมาณ พ.ศ.2502 พร้อมทั้งจัดตั้งสำนักงานงบประมาณให้ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี การจัดเตรียมงบประมาณสมัยนั้นจึงตกอยู่จัดเตรียมงบประมาณสมัยนั้นจึงตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของทหาร กลุ่มทหารจะมีบทบาทและอิทธิพลในการกำหนดทิศทางการจัดสรรงบประมาณแผ่นดินของไทย

นับตั้งแต่ พ.ศ.2503 - พ.ศ. 2516 ซึ่งเป็นช่วงระยะที่จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพลถนอม กิตติขจร ใช้อำนาจทหารเข้าปกครองประเทศ งบประมาณแผ่นดินจะถูกจัดสรรไปยังด้านการป้องกันประเทศ เพื่อนำไปใช้จ่ายกิจกรรมของทหารเป็นจำนวนมากและมีสัดส่วนสูงมากกว่าด้านอื่น ๆ โดยมีสัดส่วนงบประมาณของทหารสูงใกล้เคียงกับงบประมาณด้านการศึกษา ซึ่งมีความจำเป็นเร่งด่วนมากกว่างบประมาณด้านทหารในขณะนั้น และสัดส่วนงบประมาณด้านป้องกันประเทศสูง อาจวิเคราะห์ได้ว่า การจัดเตรียมงบประมาณไม่ได้จัดทำเพื่อ

ประชาชนตามความจำเป็นและต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง แต่การจัดเตรียมงบประมาณเพื่อจัดสรรผลประโยชน์ให้กับกลุ่มตนเอง (กลุ่มทหาร) ที่มีอิทธิพลในการบริหารประเทศในขณะนั้น

สมัยรัฐบาล ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมทย์ เป็นนายกรัฐมนตรี (พ.ศ.2518 – พ.ศ.2518)

หลังจากที่จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ถึงแก่อสัญกรรม และจอมพลถนอม กิตติขจร (กลุ่มทหาร) ได้เข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรีบริหารประเทศในลำดับถัดมา ในสมัยนั้นได้มีการคอร์รัปชันกันมาก ในการใช้จ่ายเงินงบประมาณของประเทศ และกลุ่มทหารพยายามที่จะต่ออายุราชการเพื่อดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีสมัยหนึ่ง รัฐบาลสมัย จอมพลถนอม กิตติขจร จึงถูกนักศึกษาประท้วง และถูกขับไล่ออกนอกประเทศไปในที่สุด ต่อมา ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมทย์ ชนะการเลือกตั้ง และได้จัดตั้งรัฐบาลขึ้น แต่การจัดตั้งรัฐบาลของ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมทย์ เป็นการจัดตั้งในลักษณะรัฐบาลผสม มีพรรคการเมืองหลายพรรคเข้าร่วมเป็นรัฐบาล

ดังนั้นในการพิจารณาจัดเตรียมและจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีในระหว่างพรรคการเมืองในรัฐบาล มีการแย่งชิงงบประมาณถึงต้องตั้งตัวแทนของแต่ละพรรคการเมืองขึ้นเพื่อเข้าร่วมพิจารณางบประมาณเป็นการภายในก่อน ระหว่างพรรคร่วมรัฐบาลด้วยกัน เพื่อหาข้อยุติก่อนที่จะเสนองบประมาณรายจ่ายประจำปีไปให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาและนำเสนอขอความเห็นชอบจากรัฐสภา ประการใช้เป็นพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี นำไปใช้ในการบริหารประเทศของรัฐบาลผสมในขณะนั้น

การบริหารประเทศในขณะนั้น มีเสรีภาพมากขึ้น และเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น กลุ่มนักการเมือง ซึ่งมีอิทธิพลในการบริหารประเทศจะมีบทบาทสำคัญต่อการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายของประเทศ ซึ่งมีอิทธิพลในการบริหารประเทศจะมีบทบาทสำคัญต่อการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายของประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในรัฐสภาและเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลซึ่งมักจะได้รับการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนนโยบายของพรรคตนเองตามที่ได้หาเสียงไว้ หรือสัญญาให้กับประชาชนก่อนที่จะได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเป็นรัฐบาล

ในสมัย ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมทย์ เป็นนายกรัฐมนตรี ถึงแม้จะมีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น แต่การพิจารณาจัดสรรงบประมาณของกลุ่มนักการเมืองและกลุ่มข้าราชการในขณะนั้น ก็ยังไม่มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน นักวิชาการ หรือผู้ทรงคุณวุฒิแต่ประการใด ดังนั้นบทบาทของประชาชนและนักวิชาการตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิ ในการจัดสรรงบประมาณของประเทศยังอยู่ในระดับต่ำไม่ต่างไปจากสมัยที่กลุ่มทหารปกครองแต่ประการใด โดยงบประมาณรายจ่ายของประเทศที่จัดสรรจะไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง การคอร์รัปชันในงบประมาณรายจ่ายยังคงมีสูงในกลุ่มนักการเมืองและข้าราชการ

สมัยรัฐบาลพลเอก เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี (พ.ศ.2520 - พ.ศ.2522)

ได้ทำการปฏิวัติและได้ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีบริหารประเทศในเวลาต่อมา โดยกลุ่มทหารกลับมาใช้อำนาจและบทบาททางการเมืองอีกครั้ง พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้แต่งตั้งนายทหารหนุ่ม (ยัง เตรีก) เป็นสมาชิกวุฒิสภา ไว้เป็นจำนวนมาก เพื่อให้คอยยกมือสนับสนุน พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ให้เป็นนายกรัฐมนตรีมาบริหารประเทศ การจัดสรรงบประมาณแผ่นดินจึงอยู่ในอำนาจ อิทธิพลและบทบาทของกลุ่มทหารอีกครั้งหนึ่ง งบประมาณรายจ่ายของกลุ่มทหาร (การป้องกันประเทศ) มีสัดส่วนสูงขึ้นทันที โดยงบประมาณรายจ่ายของทางทหาร ในปีงบประมาณ 2520 - 2524 มีงบประมาณเพิ่มขึ้นใกล้เคียงกับงบประมาณเพื่อการศึกษาและเพิ่มมากกว่างบประมาณด้านการศึกษาที่ปรากฏในปีโดยที่บทบาทและอิทธิพลของสำนักงบประมาณ (กลุ่มข้าราชการ) ก็ยังมีระดับสูง เช่น เดิม เพราะงบประมาณที่เหลือจากการจัดสรรให้แก่กลุ่มทหารยังเป็นงบประมาณก้อนใหญ่พอที่จะจัดสรรให้แก่ กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ได้

การจัดเตรียมงบประมาณในสมัย รัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ มีลักษณะเช่นเดียวกับรัฐบาลในสมัยก่อน ๆ คือ ยังไม่มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน นักวิชาการ หรือ ผู้ทรงคุณวุฒิแต่ประการใด ซึ่งต่อมาภายหลัง พลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ไม่สามารถแก้ไขปัญหาราคาน้ำมันแพง และเศรษฐกิจตกต่ำของประเทศได้ จึงต้องประกาศลาออกจาก การเป็นรัฐบาล ต่อมาพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้รับโปรดเกล้าให้ดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี โดยมี นายสมหมาย ฮุนตระกูล เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ซึ่งได้พยายามใช้จ่ายงบประมาณอย่างประหยัดและรัดเข็มขัด โดยตัดงบประมาณรายจ่ายในทุกด้านที่ไม่จำเป็นลง จนสามารถพุงเศรษฐกิจที่ตกต่ำของประเทศให้หลุดพ้นจากภาวะวิกฤตได้

สมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี (พ.ศ.2523 - พ.ศ.2528)

ในยุคสมัยของรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ตลอดระยะเวลา 8 ปีในสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจกับทหารป็นเกลียวกัน หลังจากที่สหรัฐอเมริกาให้ความช่วยเหลือด้านการทหาร กองทัพหันมาพึ่งงบประมาณประจำปี โดยกองทัพได้งบประมาณในสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น มีการจัดสรรงบประมาณแก่กลุ่มทหาร ใกล้เคียงกับงบประมาณด้านการศึกษา และปี พ.ศ.2528 - 2529 มีการจัดสรรงบประมาณ ไปให้ทหารมากกว่าการศึกษา ซึ่งมีความจำเป็นมากกว่าแต่ทั้งนี้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) และคณะรัฐมนตรีส่วนใหญ่มีพื้นเพธุรกิจต้องการใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจมากกว่า (คริส เบเคอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2564) ขณะเดียวกันก็ต้องการลดบทบาททหารในรัฐวิสาหกิจและการควบคุมวิทยุ และโทรทัศน์ สื่อมวลชนเริ่มตั้งคำถามเกี่ยวกับการคอร์รัปชันการจัดซื้ออาวุธ อย่างไรก็ตาม ในช่วงอำนาจของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นช่วงที่รัฐบาลจัดสรรงบประมาณเพื่อปรับปรุงชีวิตของคนชนบทมากขึ้นทั้งนี้เพื่อขจัดสาเหตุของลัทธิคอมมิวนิสต์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (2524 - 2529) กำหนดเป้าประสงค์ของความเสมอภาคทางสังคม และเศรษฐกิจเป็นครั้งแรกด้วยเหตุผล “ความมั่นคงของชาติ” โครงการขจัดความยากจนระบุ หมู่บ้านจนที่สุดจำนวน 12,652 แห่ง ที่ต้องได้รับการดูแลด้านการจัดหา น้ำ ถนน โรงเรียน การชลประทาน การไฟฟ้า และการปรับปรุงดิน โดยมีคำขวัญในการพัฒนาชนบทว่า “พัฒนา ชนบท โชติช่วงซังวาล” (วนิดา สัจพันธุ์, 2550) ซึ่งกลุ่มประชาชนจะได้รับผลประโยชน์จากการจัดงบประมาณของรัฐบาล

สมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี (พ.ศ.2531 - พ.ศ.2534)

เป็นยุคที่กลุ่มนักธุรกิจ ได้เข้าเป็นนายกรัฐมนตรี การจัดสรรงบประมาณส่วนใหญ่ จะเริ่มจัดสรรไปในลักษณะเพื่อการส่งเสริมเศรษฐกิจ ภายใต้คำขวัญที่ว่า “เปลี่ยนสนามรบ เป็นสนามการค้า” (วนิดา สัจพันธุ์, 2550) ยุคนี้เป็นยุคที่รัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้งมีอำนาจเหนือการจัดสรรงบประมาณประจำปีเพิ่มขึ้น จึงทำให้เศรษฐกิจเติบโตในอัตราสูงเป็น ตัวเลข 2 หลัก ทำให้งบประมาณประจำปีเพิ่มขึ้น โครงการสาธารณูปโภคที่จำเป็นเพื่อ การพัฒนาเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว เช่น ถนน ท่าเรือ โทรคมนาคม โรงเรียน และโครงการอื่น ๆ อีกมาก การกำหนดนโยบายในช่วงนี้สะท้อนภาวะที่ทหารถูกลดบทบาท หลังจากที่ได้กำกับ ประชาธิปไตยไทยมาจากปี 2519 เป็นความพยายามของฝ่ายพรรคการเมืองที่จะย้ายอำนาจ ออกจากปากข้าราชการพลเรือนและทหารมาอยู่ในกำมือของคณะรัฐมนตรีและฝ่ายนักธุรกิจ

ในอีกมุมหนึ่งการที่รัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ มีกลุ่มนักธุรกิจเข้ามามีบทบาท ในการเมืองมากขึ้น จึงทำให้เกิดการขยายตัวขึ้นของ “ชนกิจการเมือง” (การแสวงหาเงินเพื่อ เพิ่มอำนาจทางการเมือง ซึ่งอาจเป็นการซื้อเสียง ซื้อ ส.ส. ฯลฯ โดยเบียดบังจากงบประมาณ หรือใช้ตำแหน่งหาเงินโดยมิชอบ) ทำให้ชนชั้นกลางไม่พอใจมาก (คริส เบเคอร์ และผาสุก พงษ์ ไพจิตร, 2564) อีกทั้งกลุ่มนักธุรกิจและกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ได้รับสัมปทานหรืองบประมาณ รายจ่ายสำหรับโครงการต่าง ๆ มากขึ้นด้วย โดยเฉพาะการสร้างถนนและการสื่อสาร ต่าง ๆ มีการใช้จ่ายงบประมาณอย่างฟุ่มเฟือยและขาดความระมัดระวัง มีการทุจริตคอร์รัปชันกันมากขึ้น ในการดำเนินการก่อสร้างโครงการใหญ่ ๆ จนรัฐบาลภายใต้การนำของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ถูกกลุ่มทหารขนานนามว่า เป็นรัฐบาลลักษณะ “บุฟเฟต์ คาบิเนต” (Buffet Cabinet) และพลเอก สุจินดา คราประยูร จึงได้ปฏิบัติยึดอำนาจการปกครองประเทศไปในที่สุด

สมัยรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี พ.ศ.2544 -2549

เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2541 ทักษิณ ชินวัตร ก่อตั้งพรรคไทยรักไทย เขาเป็นนักธุรกิจ ใหญ่ประสบความสำเร็จสูงตั้งแต่ก่อนวิกฤต สามารถสะสมความมั่งคั่งมูลค่าเกือบ 2 พันล้าน ดอลลาร์สหรัฐภายในเวลา 5 ปี เขาทำธุรกิจมือถือเป็นกิจการกึ่งผูกขาดโดยได้สัมปทานจาก รัฐบาลและนำบริษัทเข้าตลาดหลักทรัพย์ในช่วงเศรษฐกิจขาขึ้นราว ๆ ปี 2537 พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ก่อตั้งพรรคไทยรักไทย ขึ้นโดยได้รับแรงอุดหนุนจากกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ที่รอดมาจาก

วิกฤตเศรษฐกิจ เช่น เจริญโภคภัณฑ์ ธนาคารกรุงเทพ บริษัทแกรมมี่ และบริษัทในกลุ่มธุรกิจบริการที่พึ่งตลาดภายในเป็นหลัก พรรคไทยรักไทยขู่ว่าจะปฏิรูปโครงสร้างพื้นฐานของประเทศทุกด้าน เพื่อให้ไทยแข็งแกร่งทันสมัย และพร้อมที่จะเผชิญความท้าทายของโลกยุคใหม่ แสดงวิสัยทัศน์สร้างแข็งแกร่งเพื่อให้จัดการกับโลกาภิวัตน์ได้

การจัดเตรียมงบประมาณในสมัยรัฐบาลของ พ.ต.ท.ดร. ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี (พ.ศ. 2544 - 2549) มีการปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจและบทบาทของกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเตรียมหรือการจัดสรรงบประมาณ ได้แก่ กลุ่มทหาร กลุ่มนักการเมือง กลุ่มข้าราชการ กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ และกลุ่มประชาชน ตลอดจน กลุ่มองค์การระหว่างประเทศ เช่น ธนาคารโลก (World Bank) กลุ่มกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Money Fund : IMF) ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ที่จะต้องพิจารณาตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปีเพื่อใช้หนี้คืน

การจัดเตรียมงบประมาณในปัจจุบัน สมัยรัฐบาล พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี (พ.ศ. 2544 - 2549) การปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจและบทบาทของกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดเตรียมหรือการจัดสรรงบประมาณแผ่นดินของประเทศไทยได้แก่ กลุ่มนักการเมืองฝ่ายรัฐบาล กลุ่มนักการเมืองฝ่ายค้าน กลุ่มข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ กลุ่มนักธุรกิจ กลุ่มประชาชน กลุ่มศาสนา กลุ่มองค์กรอิสระ (NGO) กลุ่มองค์กรระหว่างประเทศ กลุ่มธนาคารโลก (World Bank) กลุ่มกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) จะเห็นได้ว่า กลุ่มผลประโยชน์มีมากขึ้น ทั้งกลุ่มผลประโยชน์ในประเทศและกลุ่มผลประโยชน์ต่างประเทศ การปฏิสัมพันธ์อำนาจระหว่างกลุ่ม ต่าง ๆ ในการจัดเตรียมและจัดสรรงบประมาณจะซับซ้อนมากขึ้น แต่ก็ยังสามารถแบ่งได้เป็นกลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มผู้ได้เปรียบและกลุ่มผู้เสียเปรียบจากการจัดสรรงบประมาณ ทั้งนี้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงปัจจัยที่มาเกี่ยวข้องกับการจัดเตรียมงบประมาณหลายปัจจัย ตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนแปลงของกฎหมายรัฐธรรมนูญ การเปลี่ยนแปลงกฎกติกาขององค์การระหว่างประเทศ การเปลี่ยนแปลงของสถานะเศรษฐกิจและระบบเศรษฐกิจแบบเปิดเสรีการค้า และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมืองที่มีนักการเมืองฝ่ายรัฐบาลที่มาจากนักธุรกิจขนาดใหญ่เป็นจำนวนมาก ส่งผลต่อบทบาทของกลุ่มนักธุรกิจเข้ามามีอิทธิพลทางการเมืองและมีพฤติกรรมการจัดการสรรงบประมาณเพื่อหวังคะแนนเสียงจากประชาชนเพื่อปกป้องธุรกิจของตนเองและพวกพ้อง ไม่ให้ได้รับผลกระทบจากการประกาศใช้นโยบายบางประการของรัฐบาลในอดีต โดยกลุ่มธุรกิจใช้นโยบายและใช้เงินจนสามารถผ่านการเลือกตั้งเข้ามาเป็นรัฐบาล เพื่อกำหนดนโยบายต่าง ๆ ที่สามารถใช้เงินงบประมาณแผ่นดินเพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่กลุ่มของตนเอง บทบาทของกลุ่มธุรกิจที่เข้ามาเป็นนักการเมืองจะมีบทบาทในการจัดสรรงบประมาณสูงมากในปัจจุบันและกลุ่มนักการเมืองที่เป็นนักธุรกิจเหล่านี้พยายามกำหนดนโยบายเพื่อจัดตั้งงบประมาณรายจ่ายมุ่งไปทางด้านเศรษฐกิจ

มากกว่าด้านอื่น ๆ จะพบว่างบประมาณที่ถูกจัดสรรไปในด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับสูงกว่าด้านอื่น ๆ มากและมากขึ้นไปเรื่อย ๆ นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2532 ซึ่งพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี

บทบาทของกลุ่มทหารในกระบวนการจัดสรรงบประมาณในยุคของ รัฐบาล พ.ต.ท.ดร. ทักษิณ ชินวัตร (พ.ศ. 2544 – 2549) จะมีบทบาทและอิทธิพลลดน้อยลง งบประมาณรายจ่ายประจำปีด้านการทหารที่เคยสูงเพิ่มขึ้นตลอดเวลาในอดีต จะเริ่มลดน้อยลง จนถึงปัจจุบันนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2532 – 2548 แสดงให้เห็นถึงอำนาจในการปกครองและบริหาร ประเทศของกลุ่มทหารได้ลดลง จนกระทั่งมีการคว่ำบาตรจากกลุ่มทหารว่างบประมาณรายจ่าย ของกลุ่มทหารมีไม่พอเพียงต่อความต้องการ โดยสื่อมวลชน โปสเตอร์ หุเคย ได้เสนอข่าวไว้ดังนี้ “กองทัพเผยต้องการบ ำ ซ่อมบำรุงด่วน ฮ.บินไม่ได้เพียบ กระสุนคลังเหลือแค่ 10 วัน” และสื่อมวลชนเสนอต่อว่าโอกาสที่กองทัพจะได้งบประมาณรายจ่ายไปใช้จ่ายตามที่ต้องการ จำนวน 567,000 ล้านบาท นั้นคงจะเป็นไปได้ยาก เพราะขณะนี้รัฐบาลไม่มีงบประมาณที่จะ จัดสรรให้

ขณะที่อำนาจในการปกครองและบริหารประเทศ ตกอยู่ในอำนาจของกลุ่มนักการเมือง ที่เป็นนักธุรกิจ ทำให้งบประมาณรายจ่ายประจำปีด้านเศรษฐกิจสูงมากขึ้นไปเรื่อย ๆ จนถึงปี พ.ศ.2549 แม้แต่ในสมัย พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ก็ตาม ถึงแม้ว่าพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ซึ่งเป็น ทหารอาชีพ แต่เมื่อผันตัวมาประกอบอาชีพนักการเมือง ก็ยังได้พยายามที่จะจำกัดงบประมาณ ของกลุ่มทหารให้ลดน้อยลง ด้วยการลดขนาดของอัตรากำลังพล อาวุธ และยุทโธปกรณ์ ภายใต้ คำขวัญ “จิวแต่แจ้ว จะพบว่าสัดส่วนและแนวโน้มของงบประมาณแผ่นดินที่จัดสรรให้กับ กระทรวงกลาโหมมีสัดส่วนลดลงทุกขณะนับตั้งแต่ปีงบประมาณ 2541 จนถึงงบประมาณ พ.ศ.2549 จำนวนตัวเงินงบประมาณรายจ่ายในการป้องกันประเทศในปีพ.ศ.2548 และปี พ.ศ.2549 จะสูงขึ้น แต่เมื่อเปรียบเทียบกับเพิ่มขึ้นของด้านเศรษฐกิจและด้านการศึกษา แล้ว งบประมาณด้านทหารก็ยังไม่ถือว่ามาก

สมัยรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี หลังรัฐประหาร ปี พ.ศ. 2557 - ปัจจุบัน)

ในวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 คณะทหารผู้ยึดอำนาจปกครองในนามคณะรักษาความ สงบแห่งชาติ (คสช.) ที่นำโดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้เข้ายึดอำนาจหลังทำรัฐประหาร โค่นล้มรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งของยิ่งลักษณ์ ชินวัตร น้องสาวอดีตนายกรัฐมนตรี ทักษิณ ชินวัตร ประยุทธ์ในฐานะผู้นำ คสช.ได้รับเลือกจากสภาที่คณะรัฐประหารเองเป็นผู้แต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีคนใหม่ของประเทศและนำระบอบทหารที่กองทัพครอบงำกลับคืนมาอีกครั้ง ภายใต้การปกครองอันกดขี่ของทหาร เสรีภาพพลเมืองถูกลิดรอน เสรีภาพในการแสดง ความเห็นถูกปิดกั้น คำวิจารณ์ ระบอบถูกดำเนินคดี และกิจกรรมทางการเมืองเป็นสิ่งต้องห้าม

นับตั้งแต่เกิดรัฐประหารบรรดานายพลต่างสถาปนาตนเองเป็นชนชั้นปกครองกลุ่มใหม่ด้วยการเสริมตำแหน่งยศศักดิ์ ขอบข่ายอำนาจ เงินเดือน และกำลังคนในบังคับ คนเหล่านี้ยังได้รับการอำนาจครอบงำผ่านการออกแบบกฎหมายรัฐธรรมนูญโดยทำให้ระบอบประชาธิปไตยเสี่ยงข้างมากอ่อนแอและบ่อนทำลายอิทธิพลของพรรคการเมืองและภาคประชาสังคมด้วย (ประจักษ์ ก้องกีรติ, 2561)

การรัฐประหารในปี พ.ศ.2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีการตั้งรัฐบาลชั่วคราว ซึ่งการบริหารงบประมาณแผ่นดินของรัฐบาลถูกวิพากษ์วิจารณ์เป็นอย่างมาก เช่น การซื้อเรือ อาวุธสงคราม หนึ่งในข้ออ้างสำคัญที่รัฐบาลใช้สร้างความชอบธรรม (BBC News, 2017) คือการสร้างความปลอดภัยและแก้ไขปัญหาในเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน แต่ในด้านการจัดซื้อยุทธภัณฑ์ของกองทัพกลับไม่มีความเคลื่อนไหวใด ๆ โดยให้เหตุผลว่าเป็นความลับเนื่องจากเกี่ยวข้องกับความมั่นคง จึงไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลได้ ซึ่งเมื่อดำเนินการตรวจสอบย้อนกลับไปที่หน่วยงานต้นสังกัดในเหล่าทัพต่าง ๆ ที่มีการจัดซื้อยุทธภัณฑ์พบว่าการตั้งโครงการจัดซื้ออาวุธยุทโธปกรณ์ที่ใช้งบประมาณสูงจนเป็นที่สนใจอย่างน้อย 9 โครงการ โดยรวมมีการใช้งบประมาณอย่างน้อยเกือบ 5 หมื่นล้าน (Thairath Online News, 2016)

อีกทั้งในช่วงเวลาของการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โควิด 19 (COVID 19) พบว่าการจัดสรรงบประมาณในส่วนของกระทรวงกลาโหม ตั้งแต่ต้นปี 2563 ได้รับจัดสรรเป็นจำนวนทั้งสิ้น 231,745,273,100 บาท (Parliamentary Budget Office, 2564) เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 2562 กว่า 4,073,853,100 บาท

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า กลุ่มทหารมีบทบาทสำคัญในทางการเมืองไทย โดยมีช่วงว่างเว้นเพียงระยะสั้น ๆ ดังนั้นอิทธิพลของทหารจึงยังรากลึกในสังคมไทย ทหารจึงมีอำนาจในการครอบครองการผลิตเพื่อจัดสรรผลผลิตเพื่อตนเองและพวกพ้อง งบประมาณแผ่นดินของไทยส่วนใหญ่จะถูกจัดสรรไปในการป้องกันประเทศ มีเพียงช่วงระยะเวลาหนึ่งที่นักธุรกิจเข้ามามีบทบาทและอำนาจในการบริหารประเทศ งบประมาณแผ่นดินจะถูกจัดสรรไปในด้านเศรษฐกิจในสัดส่วนที่สูงกว่าด้านอื่น

แนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดสรรงบประมาณแผ่นดินเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

งบประมาณเปรียบเสมือนเครื่องมือในการแก้ปัญหาของประเทศ โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยควรให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของประชาชนมากกว่าความมั่นคงทางการทหาร ซึ่งปัจจุบันพบปัญหาในการจัดสรรงบประมาณที่เป็นไปเพื่อให้ผู้ที่มีอำนาจสามารถครองอำนาจของตนเองได้ และการจัดสรรงบประมาณเพื่อซื้อความภักดีต่อเครือข่ายที่ใช้ค้ำยันอำนาจของตนเอง รัฐบาลต้องมี

ความมุ่งมั่นมีเจตนารมณ์ในการแก้ปัญหาและพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม กระจายอำนาจในการตัดสินใจจัดสรรงบประมาณให้แก่ประชาชน โดยมีฐานคิดใหม่ในการจัดสรรงบประมาณ อันประกอบด้วย (ธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ, 2563)

1. แปรเปลี่ยนจากงบประมาณที่เป็นงบดำเนินการที่ไม่มีประสิทธิภาพ ไปเป็นงบลงทุน ที่ตอบโจทย์ความต้องการของประชาชน เช่น งบการจัดอบรม สัมมนา งบประชาสัมพันธ์ ค่าใช้จ่ายเดินทางไปราชการในประเทศ และต่างประเทศ ที่ในแต่ละปีได้รับจัดสรรงบประมาณ จำนวนมหาศาล ซึ่งไม่เกิดประโยชน์โดยตรงกับประชาชน ซึ่งควรที่จะต่างงบประมาณเหล่านี้ ไปสร้างงาน สร้างอาชีพ ให้แก่ประชาชน

2. การกระจายอำนาจการจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลาง ให้ส่วนท้องถิ่นได้มีอำนาจ ในการตัดสินใจใช้งบประมาณโดยเฉพาะผู้ที่ได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนประชาชน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อประชาชนในท้องถิ่นโดยตรง รู้ความต้องการของประชาชน มากกว่า ตัวแทนจาก หน่วยงานราชการส่วนกลาง เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด

3. แปรเปลี่ยน งบในการดำเนินโครงการใหญ่ (Mega Project) เพื่อพัฒนาเมืองที่เป็น ศูนย์กลางของความเจริญแล้ว และเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มทุน เป็นโครงการย่อยที่ตอบสนองชีวิตความเป็นอยู่ของคนกลุ่มใหญ่ของประเทศ

4. เพิ่มงบประมาณสวัสดิการให้เป็นสวัสดิการถ้วนหน้าประชาชนมีสิทธิเข้าถึง สวัสดิการไม่ใช่เฉพาะคนยากจนอนาถาเท่านั้น

อีกทั้งในเรื่องการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม จากการศึกษาพบว่าประเทศไทยมี ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งงบประมาณเป็นเครื่องมือที่จะนำมาแก้ปัญหาในเรื่อง เกี่ยวกับ

1. ปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยคนจน ด้วยการตัดงบประมาณในส่วนของ งบดำเนินการที่ก่อให้เกิดภาระงานที่ไม่จำเป็นและไม่มีประสิทธิภาพ นำมาสร้างงานสร้างอาชีพ ให้กับประชาชน เช่น การทำอุตสาหกรรมรถไฟฟ้า ที่สร้าง ห่วงโซ่การผลิต (Supply Chain) รวมทั้งการสร้างปัจจัยการผลิตให้คนจนสามารถเข้าถึงปัจจัยการผลิตได้ เช่น ที่ดินทำกิน แหล่งเงินทุน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ที่ปรากฏใน กฎพันธุสูตร โดยการที่พระเจ้ามหาวิชิตราช ได้พระราชทานพันธุ์พืช และอาหารให้แก่พลเมือง ผู้มีความขยันเป็นการลดภาระในการหาต้นทุนแก่ประชาชน

2. การแก้ปัญหาสถานะเศรษฐกิจตกต่ำ รัฐบาลจะต้องใช้งบประมาณโดยเน้นการเพิ่ม รายจ่ายและการลงทุนของรัฐบาล ทำให้ปริมาณเงินในระบบเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นทฤษฎี ของ John Maynard Keynes อันเนื่องมาจากการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการลดลง ก็คือ คนตกงานและราคาทรัพย์สินตกลง ดังนั้น จึงเหลือเพียงภาครัฐบาลเท่านั้นที่สามารถสร้างเงิน มาจ้างงานและซื้อทรัพย์สินจากเอกชนไว้ได้

3. การแก้ปัญหาการใช้งบประมาณที่ไม่มีประสิทธิภาพ ตัดงบประมาณที่ไม่จำเป็นออก โดยใช้หลักการ Zero – Based Budgeting โดยเฉพาะ งบจัดซื้อ อารุญโทปกรณ์ของกองทัพ ที่ไม่มีความจำเป็นโดยเฉพาะในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 (Covid 19) ที่ส่งผลกระทบต่อสถานะเศรษฐกิจและสังคม ประชาชนมีความต้องการหลักประกันสุขภาพ เช่น วัคซีน การตรวจโรค มากกว่าความมั่นคงทางการทหาร

4. ระบบรัฐราชการรวมศูนย์ รัฐบาลจะต้องให้อำนาจในการจัดสรรและการพิจารณา ใช้งบประมาณให้กับส่วนท้องถิ่นมากขึ้น

5. แก้ปัญหาการขีดความสามารถการแข่งขันที่ลดลง ต้องใช้งบประมาณเพื่อการสร้าง ระบบการศึกษาและพัฒนาฝีมือแรงงานที่มีคุณภาพคนทุกช่วงวันมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาพืชผลทางการเกษตรอันสืบค่าส่งออกสำคัญของประเทศ ให้มีคุณภาพเท่าเทียมกับ ต่างประเทศ เป็นต้น

สรุป

อำนาจทางการเมือง การจัดสรรงบประมาณ และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม มีความสัมพันธ์ต่อกันจนยากที่จะแยกออกจากกันได้ กลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มทหาร กลุ่มข้าราชการ กลุ่มนักการเมือง กลุ่มธุรกิจ กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มประชาชน มีบทบาทสำคัญในการกำหนดงบประมาณรายจ่ายประจำปี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอุดมการณ์ของกลุ่มผู้นำทางการเมือง หรือกลุ่มผู้มีอิทธิพลอยู่ในขณะนั้นคือกลุ่มใด การจัดสรรงบประมาณไปสู่กลุ่มของตนเองและพวกพ้องในสัดส่วนที่สูงกว่ากลุ่มอิทธิพลที่มีบทบาทหรือไม่มีบทบาทในการบริหาร ประเทศ ทั้งนี้ประเทศที่ได้ชื่อว่าเป็นประชาธิปไตยจะเป็นประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อ ระบบเศรษฐกิจมีความเป็นธรรมในการแบ่งสรรปันส่วนผลตอบแทนจากการประกอบการทาง เศรษฐกิจ มีความเป็นธรรมในการกำหนดนโยบาย และมีมาตรการทางเศรษฐกิจและการ จัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยที่เน้นการกระจาย อำนาจและทรัพยากรอย่างทั่วถึงกัน และสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นภายในประเทศโดย เห็นแก่ประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

- กษิร ชีฟเป็นสุข. (2559). การเมือง ความรู้ฉบับพกพา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ Open Worlds.
- คริส เบเคอร์ และผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2564). ประวัติศาสตร์ไทยร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- จรรณ สุภาพ. (2514). การเมือง. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2557). รัฐศาสตร์แนววิพากษ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชนพันธ์ โล่ประกอบทรัพย์. (2559). เศรษฐกิจ การเมือง โครงสร้างของรัฐ และการพัฒนา นโยบายสาธารณะ ในมุมมองเปรียบเทียบ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนาธร จึงรุ่งเรืองกิจ. (2563). เสวนาวิชาการ อนาคตงบประมาณไทย อนาคตใหม่ประชาชน. เรียกใช้เมื่อ 20 ตุลาคม 2563 จาก Youtube.com/watch?v=Wq-YbVOTCuA
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2543). ความสัมพันธ์ระหว่างประชาธิปไตย ธรรมาภิบาล และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม. กรุงเทพมหานคร: จัดพิมพ์โดยสถาบันพระปกเกล้า.
- ประจักษ์ ก้องกีรติ. (2561). ระบอบประยุทธ์. วารสาร ฟาเดียวกัน, 16(2), 7-42.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2542). การศึกษารัฐศาสตร์แนวทฤษฎีอำนาจ. ใน เอกสารการสอน ชุดหลักวิชาหลักและวิธีการศึกษาทางรัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. (2556). สังคมวิทยาการเมือง. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระมหาดรหรรษา ธมฺมหาโส. (2557). พระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วนิดา สัจพันโรจน์. (2550). เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยการจัดสรรงบประมาณแผ่นดินของไทย ระหว่าง ปี พ.ศ.2504 – 2549. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์การเมือง. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภพิชญ์ มวลตะค. (2563). เปรียบเทียบการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายระหว่างก่อนและหลังการรัฐประหาร ปี พ.ศ.2557. วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 14(1), 205-218.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2554). การเมือง : แนวความคิดและการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสมาธรรม.
- องค์กรยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2563). การประเมินผลกระทบรวมด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการแพร่ระบาดของ โควิด – 19 ในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานผู้ประสานงานสหประชาชาติประจำประเทศไทย.
- Ahn Chung Si. (1997). Economic dimension of democratization in South Korea. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies.
- BBC News. (2017). Government spokesman confirmed Cabinet approved submarine purchase. เรียกใช้เมื่อ 24 April 2017 จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-39694976>

- Billion Mindset Team. (2561). 4 แนวคิดพัฒนา “เกาหลีใต้” จากประเทศที่คนมีรายได้เท่าไทย จนตอนนี้ดีกว่า 5 เท่า. เรียกใช้เมื่อ 1 กันยายน 2561 จาก <https://www.billionway.co/south-korea-from-agriculture-to-future>
- Carol A.B.Warren. (1970). *Sociology : Change and Community*. Illinois: The Dorsey Press.
- Easton David. (1979). *A System Analysis Of Political Life*. Chicago: University Of Chicago Press.
- Ernest Barker. (1945). *The Politics of Aristotle*. Oxford: Oxford University Press.
- Haywood A. (2007). *Politics*. New York: Pal Grave.
- Insulza Jose M. (1989). *Building Democracy*. Colorado: Lynne Rienner Publisher.
- Parliamentary Budget Office. (2564). รายงานการวิเคราะห์งบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- Poulantzas N. (1978). *State, Power, Socialism*. London: Verso Classics.
- Przeworski, A. & Limongi, F. (1993). Political regimes and economic growth. *Journal of Economic Perspectives*, 7(3),60-72.
- R.M. Maciver. (1949). *The Web of Government*. New York: Macmillan Company.
- Sherman Arnold K. & Kolker A. (1997). *The Social Bases of Politics*. New York: Wadsworth.
- Thairath Online News. (2016). Opening the budget for the rental of the 'Big Pom' team, flying over the sky to Hawaii with a budget of over 20 million. Retrieved October 2, 2016 From <https://www.thairath.co.th/content/741276>